



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.006.04.2019

Pan
Michał Giżka
prowadzący działalność gospodarczą pod firmą
Przychodnia Weterynaryjna „Zwierzyńiec”
Michał Giżka

ul. Wyścigowa 3E
26-600 Radom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/066 – Postępowanie ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przychodnia Weterynaryjna „Zwierzyniec” Michał Giżka ¹ ul. Wyścigowa 3E, 26-900 Kozienice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Michał Giżka – prowadzący jednoosobowo działalność gospodarczą ² . (akta kontroli str. 2)
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykonywanie opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2017 r. – 17 maja 2019 ³
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Ilona Bożek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/54/2019 z 22 marca 2019 r. (akta kontroli str. 1, 2)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

Przychodnia weterynaryjna „Zwierzyniec” właściwie realizowała powierzone jej przez Gminę Miasto Radom obowiązki w zakresie opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Opieka ta sprawowana była zgodnie z warunkami określonymi w umowach, zawartych z Gminą Miasto Radom, na całodobowe świadczenie usług weterynaryjnych wobec zwierząt bezdomnych oraz wolno żyjących (dzikich), w tym chorych i rannych.

W szczególności Przychodnia posiadała infrastrukturę (pomieszczenia) i środki techniczne (sprzęt, wyposażenie) zapewniające sprawowanie odpowiedniej opieki weterynaryjnej nad ww. zwierzętami. Pomieszczenia i wyposażenie Przychodni spełniały wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 sierpnia 2004 r. w sprawie wymagań dla przychodni weterynaryjnych⁶. Świadczenia weterynaryjne udzielane były przez lekarzy weterynarii, posiadających odpowiednie kwalifikacje. Pozostającym pod opieką Przychodni zwierzętom zapewniono, w okresie leczenia, odpowiednie warunki bytowania, dostosowane do ich potrzeb i stanu zdrowotnego.

Przychodnia rzetelnie prowadziła dokumentację świadczonych usług weterynaryjnych, która stanowiła podstawę rozliczeń finansowych z Gminą.

¹ Dalej również: Przychodnia.

² Dalej również: Właściciel Przychodni.

³ Tj. do czasu zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. Nr 194, poz. 1991 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań dla przychodni weterynaryjnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR	Wykonywanie opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast.
Opis stanu faktycznego	W kontrolowanym okresie Przychodnia Weterynaryjna „Zwierzyniec” realizowała usługi weterynaryjne na rzecz Gminy Miasta Radomia na podstawie dwóch umów: 1) Nr BZP.272.41.2015.AC z dnia 12 marca 2015 r. na świadczenie usług weterynaryjnych mających na celu zapewnienie opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt bezdomnych, dzikich oraz pomocy w wylapaniu zwierząt agresywnych z terenu Gminy Miasta Radomia; umowa obowiązywała do 30 września 2017 r., 2) Nr BZP.272.372.AK z dnia 15 września 2017 r. na świadczenie usług weterynaryjnych mających na celu zapewnienie całodobowej opieki zwierzętom bezdomnym i dzikim, poszkodowanym w kolizjach drogowych i na skutek innych zdarzeń losowych oraz pomoc w odławianiu zwierząt agresywnych w granicach administracyjnych miasta Radomia; umowa obowiązuje od 1 października 2017 r. Zgodnie z umowami, do obowiązków Przychodni należało m.in.: – prowadzenie zakładu leczniczego dla zwierząt, spełniającego wymogi co najmniej przychodni weterynaryjnej, w rozumieniu ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt⁸, – przyjmowanie zwierząt i wykonywanie usług weterynaryjnych w zakładzie leczniczym w wymiarze całodobowym, 7 dni w tygodniu, w tym w dni świąteczne, – udzielanie pierwszej pomocy weterynaryjnej wszystkim zwierzętom poszkodowanym, dostarczonym wyłącznie przez Straż Miejską, – wyjazd do miejsca zdarzenia, w celu udzielenia pierwszej pomocy zwierzęciu poszkodowanemu, w ciągu 15 minut od momentu przyjęcia zgłoszenia od Straży Miejskiej o takiej potrzebie (na podstawie umowy obowiązującej do 30 września 2017 r. czas ten wynosił 30 minut), – przeprowadzenie badania ogólnego stanu zdrowia zwierzęcia wymagającego pierwszej pomocy, w tym podanie niezbędnych leków, wykonanie zabiegów ratujących zdrowie i życie zwierzęcia, – umieszczenie zwierząt w pomieszczeniu przystosowanym do okresowego przetrzymywania zwierząt chorych oczekujących na zabiegi, ich obserwacja i izolacja (na podstawie umowy obowiązującej do 30 września 2017 r. Przychodnia zobowiązana była do przetrzymywania zwierząt dzikich w lecznicy, jeśli to konieczne, na czas niezbędny do ich rekonwalescencji, jednak nie dłużej niż 3 dni), – podanie środka usypiającego, w razie konieczności uśmiercenia zwierzęcia, w przypadkach określonych w art. 33 ust 4 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt⁹,

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dz.U.2019.poz. 24, dalej: ustawa o zakładach leczniczych dla zwierząt.

⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 122, dalej: ustawa o ochronie zwierząt.

- oddawanie do utylizacji zwłok zwierząt, którym podano środki usypiające w lecznicy, oraz innych odpadów weterynaryjnych powstałych w wyniku świadczenia usług.

W umowach wskazano, że po zastosowaniu leczenia, zwierzę dzikie zostanie przewiezione przez Straż Miejską do miejsca bytowania i wypuszczone.

(akta kontroli str. 32-47)

Usługi wykonywał Właściciel Przychodni oraz czterech lekarzy weterynarii¹⁰, którzy, zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt, posiadali prawo wykonywania zawodu, potwierdzone zaświadczeniami Warszawskiej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej.

(akta kontroli str. 2, 5, 7-19, 22-31)

Właściciel Przychodni wyjaśnił, że *żaden z lekarzy nie posiada specjalizacji w zakresie leczenia zwierząt nieudomowionych. Zakres obowiązków wykonywanych przy realizacji umów z Miastem nie wymaga takiej specjalizacji. W jego ocenie nie jest ona konieczna, gdyż posiadane przez lekarzy wykształcenie i doświadczenie są wystarczające i dają rękojmię należytej opieki nad zwierzętami dzikimi.*

(akta kontroli str. 5)

Przychodnia¹¹ została zarejestrowana w ewidencji zakładów leczniczych dla zwierząt, prowadzonej przez Warszawską Izbę Lekarsko-Weterynaryjną na podstawie art. 16 ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt. W Przychodni znajdowało się 11 pomieszczeń¹² spełniających wymogi określone w rozporządzeniu w sprawie wymagań dla przychodni weterynaryjnych. Wyposażenie Przychodni obejmowało następujący sprzęt diagnostyczny: aparaty (do USG, rentgenowski, do badań morfologicznych, do badań biochemicznych, do analizy moczu, dwa mikroskopy, tonometr, a także aparat do narkozy wziewnej), inkubator, ruchomy stół chirurgiczny i narzędzia chirurgiczne, sterylizator narzędzi, lampka bakteriobójcza.

(akta kontroli str. 3, 5, 6, 97-102)

W przypadku konieczności usypienia zwierzęcia (na odległość) środkiem czasowo usypiającym, w celu farmakologicznego uspokojenia (immobilizacji) zwierzęcia, wykorzystywany był aplikator, stanowiący własność lekarza świadczącego usługi weterynaryjne na podstawie umowy cywilnoprawnej.

(akta kontroli str. 13-21, 97)

Przychodnia uzyskała w dniu 25 lutego 2019 r. zgodę Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego na posiadanie i stosowanie w celach medycznych 22 ściśle określonych weterynaryjnych produktów leczniczych zawierających środki odurzające i substancje psychotropowe¹³.

Oględziny przeprowadzone w trakcie kontroli wykazały, że ww. środki lecznicze były przechowywane i ewidencjonowane zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2015 r. w sprawie preparatów zawierających środki odurzające lub substancje psychotropowe, które mogą być posiadane i stosowane w celach medycznych oraz do badań klinicznych, po uzyskaniu zgody wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego¹⁴. W szczególności: środki były przechowywane w sejfie¹⁵ posiadającym zabezpieczenie cyfrowe, ewidencja

¹⁰ W tym dwóch zatrudnionych na umowę o pracę i dwóch – na podstawie umowy cywilnoprawnej.

¹¹ Znajdująca się w budynku przy ul. Wyścigowej 3E w Radomiu.

¹² W tym trzech gabinetów, sali zabiegowej, sali operacyjnej, pomieszczenia do RTG, pomieszczenia szpitalnego oraz pomieszczenia do przechowywania leków.

¹³ Decyzja znak WIF.RAD.857.8.2.2019.DP z 25 lutego 2019 r.

¹⁴ Dz.U. z 2015 r. poz. 1819.

¹⁵ Kasetka pancerna.

środków odurzających i substancji psychotropowych prowadzona była w formie elektronicznej w programie Klinika XP, a stan środków w niej wykazany był zgodny ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 48-50, 97, 103-109)

W badanym okresie Przychodnia nie była kontrolowana przez Inspekcję Weterynaryjną ani przez Okręgową Izbę Lekarsko-Weterynaryjną. Natomiast w 2018 r. kontrolę w Przychodni przeprowadzili pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Radomiu. Kontrola dotyczyła realizacji umowy na świadczenie usług weterynaryjnych z 15 września 2017 r. Kontrola wykazała prawidłową realizację umowy (w okresie od 1 kwietnia do 25 maja 2018 r.).

(akta kontroli str. 6, 123-128)

Przychodnia prowadziła działalność komercyjną siedem dni w tygodniu w godzinach: poniedziałek – piątek 8.00-22.00, sobota 9.00-18.00 i niedziela 12.00-18.00.

Właściciel Przychodni wyjaśnił, że *poza godzinami pracy jest on dostępny pod numerem telefonu wskazanym w umowie. Chore zwierzęta, w tym dzikie, są przywożone przez Straż Miejską po telefonicznym zgłoszeniu. Jeśli odbywa się to poza godzinami pracy przychodni, jeden z lekarzy przyjeżdża do przychodni. W wyjątkowych sytuacjach, np. do potrąconej sarny, lekarz udaje się na miejsce zdarzenia.*

(akta kontroli str. 5)

Kontrola NIK nie stwierdziła przypadków opóźnienia lub odmowy podjęcia interwencji przez Przychodnię w kontrolowanym okresie.

(akta kontroli str. 6, 51-56)

Oględziny pomieszczeń i wyposażenia wykazały, że Przychodnia dysponowała regalem metalowym z podziałem na dziewięć klatek dla małych i średnich zwierząt. W pomieszczeniu szpitalnym zainstalowane były trzy boksy dla dużych zwierząt do okresowego przetrzymywania. Klatki i boksy umożliwiały swobodną zmianę pozycji ciała (w szczególności wstawanie i leżenie). Pozwalały też na izolowanie zwierząt w sposób zabezpieczający przed ew. agresją. Wykonane były z materiałów łatwych do czyszczenia i odkażania, nieszkodliwych dla zdrowia i życia zwierząt. Znajdowały się one w pomieszczeniach, które były ogrzewane i posiadały wentylację. Przychodnia posiadała również przenośne klatki dla ptaków i małych zwierząt.

(akta kontroli str. 97-102)

Właściciel Przychodni wyjaśnił m.in., że *dotatkowo Przychodnia posiada dwa duże transportery, które są wykorzystywane w przypadku gdy zwierząt jest więcej. Takie sytuacje zdarzają się rzadko. W zakresie dostępu do wody i pożywienia każdy lekarz prowadzący przekazuje informacje o stanie zdrowia pacjenta i zasadach podawania wody i pożywienia swoim zmiennikom, jak również technikom weterynarii, którzy zajmują się bieżącą opieką nad zwierzętami.*

(akta kontroli str. 97)

Właściciel Przychodni stwierdził, że Przychodnia nie jest przygotowana na interwencje z udziałem dużych zwierząt takich jak jelenie, łosie czy dziki. Zapisy umowy nie zobowiązują Przychodni do przetrzymywania zwierzęcia dzikiego przez dłuższy czas. Wskazał przy tym, iż nie jest to możliwe m.in. ze względów medycznych, nie da się bowiem obezwładnić tych zwierząt tak aby możliwy był ich transport. Ponadto stres związany z ingerencją medyczną jest dla nich zabójczy.

Interwencja lekarza u takich zwierząt jest ograniczona do poddania ich eutanazji lub wypuszczenia na wolność.

(akta kontroli str. 120, 121)

Za wykonanie umowy Przychodnia wystawiała faktury VAT dla Gminy Miasta Radomia, których podstawą były, sporządzane zgodnie z umową, miesięczne raporty. W raportach wykazywano dane dotyczące gatunku i płci, wagi przyjętego zwierzęcia, datę interwencji, nazwisko funkcjonariusza Straży Miejskiej przywożącego zwierzę, okoliczności i miejsce zdarzenia, zastosowane leczenie, liczba dni pobytu zwierzęcia w lecznicy oraz datę odbioru. W sytuacji zgonu wskazywano podmiot, któremu przekazano zwłoki do utylizacji. Ponadto w programie informatycznym Klinika XP prowadzona była dokumentacja leczenia zwierząt, w której wskazywano podejmowane zabiegi lecznicze, aplikowane leki i ostateczny los zwierzęcia.

(akta kontroli str. 51-96)

W kontrolowanym okresie do 30 kwietnia 2019 r., na 670 podjętych interwencji¹⁶, 135 dotyczyło zwierząt wolno żyjących (dzikich), w tym 52 w 2017 r., 67 w 2018 r. i 16 w 2019 r. Najwięcej (92) interwencje dotyczyły ptaków (tj. gołębie, pustulki, jerzyki), 16 przypadków dotyczyło zwierzyny płowej (głównie sarny, jak również jeden jeleni i jeden łos), pozostałe 27 interwencji dotyczyło różnych gatunków zwierząt, tj. jeże (dziewięć), lisy (pięć), dziki (dwa), nietoperze (dwa), wiewiórki (dwa), zające (dwa), tchórzofretki (dwie) oraz kuna, waż i żółw.

W 47 przypadkach, po podjętej interwencji i leczeniu, zwierzęta zostały wypuszczone na wolność lub przekazane do Straży Miejskiej. W 43 przypadkach zwierzęta padły w trakcie interwencji przed podjęciem leczenia, 40 zwierząt poddano eutanazji, a trzy padły pomimo podjętego leczenia. W przypadku jednej interwencji dotyczącej dwóch dzików, lekarz wydał zgodę na odstrzał, który został wykonany przez osobę posiadającą stosowne uprawnienia, drugi dzik – oszołomiony uciekł.

(akta kontroli str. 51-56, 73-96)

Przychodnia przechowywała odpady weterynaryjne, w tym martwe zwierzęta, w zamrażarce znajdującej się w pomieszczeniu szpitalnym. Odpady były przekazywane do utylizacji dwóm firmom specjalizującym się w tego typu działalności. Przekazanie odpadów było potwierdzane dokumentami handlowymi, zgodnie z art. 21 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (We) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego)¹⁷.

Przychodnia zawarła z jednym podmiotem uprawnionym do utylizacji takich odpadów umowę na transport i utylizację materiałów niebezpiecznych¹⁸.

(akta kontroli str. 5, 6, 98, 110-118)

Właściciel Przychodni, wyjaśnił m.in., że *dzikie zwierzęta są stale obecne w miejskim środowisku Radomia. Większość dzikich pacjentów lecznicy to zwierzęta pod całkowitą lub częściową ochroną, co wiąże się m.in. z zakazem ich przetrzymywania. Nie zawsze pomoc człowieka kończy się dla dzikich zwierząt*

¹⁶ W tym 339 w 2017 r., 268 w 2018 r. i 63 w 2019 r. do 30 kwietnia.

¹⁷ Dz. U. UE L 300 z 14.11.2009 r., s. 1, ze zm., dalej: „rozporządzenie (WE) nr 1069/2009”.

¹⁸ Umowa nr 879/06/pk z 11 grudnia 2006 r.

dobrze. Często ludzie, działając w dobrej wierze niweczą szanse wolnożyjących zwierząt na powrót do natury, np. w sytuacji gdy nie widzą w pobliżu dorosłych osobników, zabierają młode sarny, zające czy ptaki – podloty. Wynika to z braku odpowiedniej edukacji w tym zakresie. Zajęcia edukacyjne warto byłoby wprowadzić już na etapie wczesnoszkolnym. Pomóc mogłyby również komunikaty umieszczone na tablicach np. przy leśnych parkingach, wejściach do parków miejskich, pouczające, że nie zawsze pomoc człowieka jest konieczna – czasem ingerencja może wyrządzić więcej szkody niż pożytku. W niektórych sytuacjach lepiej jest pozostawić zwierzę w naturze – będą pożywieniem dla drapieżników, które wówczas nie będą musiały polować np. na młode sarny, jelenie.

Niezbędny jest również rozwój ośrodków rehabilitacji zwierząt. Na terenie Gminy Miasta Radomia funkcjonuje jeden ORZ lecz w praktyce zwierzęta wymagające dłuższej rehabilitacji lub wyleczone, lecz niezdolne do powrotu do natury, są przewożone przez Straż Miejską do ZOO w Warszawie.

W ocenie Właściciela Przychodni powinien zostać stworzony system współpracy, program działania i finansowania takich placówek.

(akta kontroli str. 119)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, dnia 24 maja 2019 r.

Kontroler:
Ilona Bożek
specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie